بیانات در دیدار تولیدکنندگان و فعالان اقتصادی - 10 /بهمن/ 1402

بسم الله الرّحمن الرّحیم (۱)

و الحمد لله ربّ العالمین و الصّلاة و السّلام علی سیّدنا و نبیّنا ابی‌القاسم المصطفی محمّد و علی آله الطیّبین الطاهرین المعصومین.

بسیار خرسندم و متشکرم از آقایان [و خانم] محترمی که اینجا بیاناتی را برای استفاده‌ی ما و همه‌ی شنوندگان ایراد کردند. نمایشگاهی هم که دیروز ما توفیق پیدا کردیم دیدیم، (۲) نمایشگاه بسیار شوق‌آور و برجسته‌ای بود. من تصوّر میکنم که میتوانیم این نمایشگاه دیروز را نمونه‌ای از نمایش اقتدار علمی و فنّاوری کشور معرّفی کنیم. تنها تأسّفی که من دارم این است که این پیشرفتها برای مردم توضیح داده نشده و مطمئناً اکثر افراد کشورمان از این تلاشهایی که انجام گرفته و توفیقاتی که به دست آمده و ابتکاراتی که از نیروهای انسانی نخبه‌ی ما سر زده، بی‌اطّلاعند. دیروز من برخورد کردم با جوانهای نخبه ؛ یعنی در حرف زدنشان دقّت کردم و تشخیص دادم که اینها به معنای واقعی کلمه نخبه‌اند. امروز هم خوشبختانه در بین این سخنرانها، تعدادی‌شان جوان بودند و همه‌ی آنها بحمدالله نخبه‌اند. به نظر من جای شکرگزاری دارد و خدای متعال را باید شاکر باشیم. همه‌ی این نعمتها از خدا است: وَ ما بِکُم مِن نِعمَةٍ فَمِنَ الله ؛ (۳) همه‌ی اینها نعمتهای الهی است، توفیق الهی است به شما و به کشور و طبعاً به مسئولین ؛ این توفیق را قدر بدانیم و دنبال کنیم.

من دو سه مورد از این درخواستهایی را که آقایان داشتند یادداشت کردم که دوستان در دولت با همراهی مسئولینی از دفتر ما، کارگروه‌هایی را تشکیل بدهند و اینها را دنبال کنند. مجموعه‌های صنعتی چندوجهی که گفته شد، نکته‌ی مهمّی است ؛ مسئله‌ی تأمین مالی و پیشنهادهایی که بعد برای شرکتهای متوسّط و کوچک شد، حرف درستی است و مسئله‌ی مهمّی است که باید دنبال بشود ؛ موضوع آبیاری نوین که برای کشاورزی گفته شد، هم صرفه‌جویی آب است، هم افزایش تولید کشاورزی و درآمد کشاورزان است. اینها چیزهایی است که برای ما حیاتی است ؛ اینها یک چیزهایی است که برای ما لازم است ؛ خواهش میکنم دوستان در دولت اینها را دنبال کنند ؛ یعنی برای اینها واقعاً کارگروه تشکیل بدهید و بنشینید فکر کنید، از خود اینها نظر بخواهید و کار کنید، اقدام کنید. حالا من نکاتی را هم عرض خواهم کرد.

آن حقیقتی که انسان به طور روشن مشاهده میکند، این است که بنگاه‌های تولیدی بزرگ کشور ما، در طول سالهای متعدّد، رشد چشمگیری داشته‌اند. این رشد چشمگیر از سوی بخش خصوصی ــ این بنگاه‌هایی که گفتم، منظورم بنگاه‌های بخش خصوصی است ــ خیلی پُرمعنا است ؛ این نشان‌دهنده‌ی وجود یک بخش خصوصی توانا و قدرتمند در کشور است و این خبر مهمّی است ؛ چرا؟ چون این رشد و پیشرفت و کارهایی که انجام گرفته، همه در شرایط تحریم انجام گرفته و علاوه بر اینکه در این میان، بعضی از دوره‌ها هم دوره‌های کم‌کاریِ دولتها بوده ــ دهه‌ی ۹۰ دهه‌ی پیشرفت خیلی خوبی برای ما نبود ــ امّا درعین‌حال این کارها انجام گرفته. این نشان‌دهنده‌ی این است که در شرایط کنونی کشور، بخش خصوصی ما قادر است کشور را به آن چیزی که مطلوب برنامه‌ی پنج‌ساله‌ی هفتم است، یعنی رشد [اقتصادی] هشت درصد برساند ؛ یعنی مشاهده‌ی این کاری که دارد انجام میگیرد و حرکتی که دارد انجام میگیرد، انسان را واقعاً امیدوار میکند به اینکه ما بتوانیم به رشد مورد نظر برسیم.

یک نکته‌ی اساسی در این چیزی که من در نمایشگاه و در اجمالِ صحبتهایی که آقایان کردند مشاهده کردم، مسئله‌ی

وجود ابتکار است. ابتکار هم از هر کسی برنمی‌آید ؛ نیروی انسانی نخبه میتواند ابتکار کند، و ما در کشورمان این ثروت عظیم را داریم. حالا بعضی از کشورها در منطقه‌ی ما ادّعا میکنند که میخواهند مثلاً فرض کنید تا فلان سال، اقتصاد چندم جهان بشوند! فقط با پول نمیشود اقتصاد چندم جهان شد ؛ نیروی انسانی لازم است ؛ نیروی انسانی‌تان کجا است؟ ندارند. آنچه میتواند راه‌های دشوار را بپیماید و کشور را به اوج برساند، به قلّه برساند، در درجه‌ی اوّل، نیروی انسانی توانا و نخبه است ؛ از این جهت، ما یک ثروت عظیمی داریم. تا آنجایی که من اطلاع دارم و من می‌شناسم، کمتر کشوری دُوروبَرمان به قدر ما برخوردار از این ثروت و این نعمت است. میتوان مطمئن شد که این ظرفیّت عظیمی که ما داریم ــ منظورم ظرفیّت عظیم نیروی انسانی است ــ قادر است چندین برابر وضع کنونی به کشور سود برساند و میتواند در مسائل کلان کشور گره‌گشایی کند.

بعضی از مسائل کلان کشور هست که ما به کلان بودنِ آن مسائل توجّه نداریم. مسئله‌ی آب برای کشور یک مسئله‌ی کلان است ؛ ناترازی آب برای کشور یک مشکل و معضل اساسی است. مسئله‌ی سوخت همین‌جور ؛ ما الان در مسئله‌ی سوخت، به معنای واقعی کلمه مشکل داریم. ما کشور تولیدکننده‌ی نفت، با این‌همه منابع زیرزمینی نفتی، بنزین وارد کنیم؟ این معنی دارد؟ معنایش همین است که ما در یک مسئله‌ی کلان دچار مشکلیم. مسئله‌ی برق همین‌طور. مسائل گوناگونی هست که مسائل کلان کشور است و ناترازی در این مسائل، کشور را رنج میدهد و مانع کارهای بزرگ متعدّدی میشود. بخش خصوصی ما میتواند در این زمینه‌ها به معنای واقعی کلمه کمک کند، همین‌طور که الان شنیدید. اینکه حالا بخش خصوصی بیاید مثلاً فرض کنید که با یک مجموعه‌ی برق خورشیدی ۱۸۰۰ مگاوات برق تولید کند، خب چیز خیلی خوبی است. یک بخش خصوصی می‌آید خودش سرمایه‌گذاری میکند، ۱۸۰۰ مگاوات برق تولید میکند ؛ این برای کشور خیلی باارزش است. اگر ما اینها را تشویق کنیم، اگر ما به اینها کمک کنیم، اگر برنامه‌ریزیِ درست انجام بگیرد، مطمئناً بخش خصوصی میتواند در این برنامه‌های کلان، هم فکر ارائه بدهد، هم عمل ارائه بدهد. این عرضِ ما به مسئولین محترم و به خود شما فعّالان اقتصادی بخش خصوصی است.

زمینه‌ی مشارکت هم البتّه خیلی گسترده است ؛ حالا شما اینجا یک مقداری شنیدید، بنده [هم] دیروز در نمایشگاه یک مقدار بیشترش را دیدم. خود این جمعی که اینجا حاضر هستید که در بخشهای مختلف فعّالید، اگر هر کدام یک جمله صحبت بکنید، معلوم خواهد شد که زمینه‌های مشارکت خیلی وسیع است. شما از صنایع بزرگی مثل نفت، مثل گاز، مثل فولاد بگیرید، تا مثلاً صنایع دستی ؛ در همه‌ی این زمینه‌ی گسترده‌ی وسیع، امکان مشارکت مردم وجود دارد ؛ سرمایه‌های مردم، ذهن مردم، دستهای توانای مردم، سرانگشتان فعّال و مبتکر مردم میتواند فعّال بشود و کار کند [که در نتیجه] اشتغال زیاد خواهد شد، فقر کمتر خواهد شد. بنابراین، این زمینه‌های گسترده وجود دارد ؛ منتها، هم دستگاه‌های دولتی باید احساس مسئولیّت کنند، هم خود فعّالان اقتصادی باید احساس مسئولیّت کنند ؛ یعنی از دو طرف احساس مسئولیّت لازم است.

آنچه بنده به عنوان مسئولیّت دولت یادداشت کرده‌ام که امروز عرض بکنم ــ چون قبلاً هم در این زمینه‌ها مفصّل صحبت شده ــ مسئله‌ی بهبود فضای کسب‌وکار است. عمده این است که دولت باید موانع را برطرف کند. بنده در سال گذشته، در همین جلسه، (۴) مواردی را به عنوان موانع بهبود فضای کسب‌وکار ذکر کردم ؛ امسال که در این نمایشگاه با فعّالان بخش اقتصادی صحبت کردیم ــ که به نظرم نزدیک چهل غرفه دیروز [اینجا] بود ــ تعدادی از اینها اظهار نارضایی میکردند و من دیدم نارضاییِ اینها از همان چیزهایی است که قبلاً تذکر داده شده! خب معلوم میشود که [آن توصیه‌ها] انجام نگرفته. باید انجام بگیرد ؛ درخواست مؤکد من از آقایان مسئولین دولتی این است که دنبال کنند.

البتّه حمایت دولت لازم است، نظارت دولت هم لازم است. ضوابطی وجود دارد که باید این ضوابط رعایت بشود ؛ چه

کسی باید مراقبت کند؟ دولت. بنابراین، نظارت دولت مطلقا قابل اغماض نیست ؛ امّا نظارت غیر از دخالت کردن است. من دیروز شنیدم که در بعضی از شرکتهایی که دولت و بخش خصوصی شریک هستند، با اینکه سهم دولت سهم زیادی نیست، مدیریّت در اختیار دولت است ؛ به نظر من این منطق ندارد. از همان شیوه‌های قانونی استفاده کنند، مدیریّت را به خود مردم و به خود سهامداران شرکتها بسپارند، منتها نظارت بشود. در این سالهای گذشته، بعد از آنکه سیاستهای اصل ۴۴ را بنده ابلاغ کردم (۵) و اصرار کردم و دنبال کردم، کارهای بی‌قاعده‌ای را دیدیم انجام گرفت که بر اثر عدم نظارت بود. کارهای بدی انجام گرفت، کارهای غلطی انجام گرفت ؛ هم به منابع ارزی و ریالی ضربه خورد، هم به خود آن بنگاه‌ها ضربه خورد و نتیجتاً به مردم ضربه خورد ؛ یک عدّه‌ای سوء استفاده کردند. نظارت دولت حتمی است، لازم است، بایستی حتماً انجام بگیرد. بنابراین، آنچه ما نفی میکنیم دخالت دولت است ؛ وَالّا نظارت دولت را ما لازم میدانیم.

بعضی از این موانعی که گفتیم برطرف بشود، مربوط به درون خود دولت است ؛ یعنی ناشی از اوضاع دیوان‌سالاری موجود ما است که این باید در خود دولت حل بشود. حالا اشاره کردند که مثلاً برای مجوّز اقدام در بخش بالادستی نفت، سه سال مذاکره لازم است! انسان منطق این را نمیفهمد که چرا سه سال مذاکره [لازم است]. خب شرکت خارجی می‌آید، می‌نشینند ظرفِ چند ماه با آن یک قرارداد میبندند، تمام میشود میرود ؛ چرا بایستی با یک بنگاه داخلی که میخواهد در بخش نفت با این اهمّیّت، آن‌هم در بخشهای بالادستیِ آن کار کند و استخراج کند یا چاه‌ها را زنده کند و کارهایی که انجام میگیرد، [بستن] قرارداد مثلاً این مدّت طول بکشد؟ این برای ما سؤال است. یا مراکز متعدّد تصمیم‌گیری، یا تعارض میان بخشها. چند وقت پیش، از طرف بعضی از کسانی که در بخش معدن فعّالیّت میکنند به من شکایت شد که مثلاً بین بخش معدن و محیط‌زیست، سر یک کاری که میخواهند انجام بدهند اختلاف به وجود می‌آید ؛ خب این اختلاف باید حل بشود. بخش معادن بخش مهمّی است ؛ یک وقتی با مسئول محترم صحبت بود که بخش معدن میتواند واقعاً به طور کلّی جای نفت را بگیرد ؛ خب معلوم است که اهمّیّت نفت برای کشور چقدر زیاد است. ما اگر به معادن کشور برسیم ــ معادن کمیاب و بعضاً نایاب در دنیا را ما در کشور داریم ــ اگر به اینها رسیدگی بشود، استخراج بشود، روی اینها کار بشود، خیلی برای کشور ثروت‌آفرین است و به پیشرفت کشور کمک‌کننده است. خب حالا فرض کنید که کسی بخواهد روی معدن کار کند، یک مانعی از یک طرف به وجود بیاید ؛ اینها باید در داخل دولت حل بشود ؛ یعنی بعضی از مشکلات و موانع مربوط به خود دولت است که اینها باید در آنجا حل بشود ؛ با تصمیم‌گیری ریاست محترم جمهور و مشاوره‌ی در هیئت وزیران و مدیریّت معاون اوّل محترم رئیس‌جمهور، باید اینها حل بشود.

بعضی از موانع مربوط به بیرون از دولت است ؛ مثل قوّه‌ی قضائیّه، مثل نیروهای مسلّح و امثال اینها که تعارضهایی به وجود می‌آید. به نظر من سران قوا میتوانند در این جلسه‌ای که اختیارات به آن داده شده و میتوانند کارهای زیادی بکنند و تصمیم‌های زیادی بگیرند، این را مطرح کنند و حل کنند. حالا اگر هم حل نشد، بالاخره رهبری را در جریان بگذارند و حل کنند ؛ مشکلات و تعارضها را حل کنند، بگذارند راه باز بشود. این البتّه [جزو] مسئولیّتهای دولت است.

بخش خصوصی هم همان‌طور که اشاره کردم، بایستی واقعاً مسئولیّتهای خودش را بشناسد. انضباط، مراعات ضوابط لازم، مراعات قانون و سلامت کار، جزو وظایف اصلی است ؛ بخش خصوصی حتماً بایستی اینها را رعایت کند، دولت هم باید نظارت کند.

این آقای محترمی که درباره‌ی تأمین مالی صحبت کردند، (۶) ذهن من را در این زمینه بیشتر مشغول کردند. من یادداشت کردم که ما روی رشد نقدینگی تکیه میکنیم ؛ یعنی رشد نقدینگی باید متوقف بشود، کمااینکه تلاش کرده‌اند، یک مقداری هم تأثیر داشته و رشد نقدینگی کم شده. یکی از مشکلات کشور رشد نقدینگی است. خب

وقتی که ما در این زمینه به سیاستهای انقباضی رو می‌آوریم، طبیعتاً منابعی که بانک‌ها در اختیار فعّالان اقتصادی میگذارند محدود میشود ؛ ما این محدودیّت را چه کار کنیم که به بنگاه‌های کوچک و متوسّط که اساس کار دست اینها است ــ یعنی گسترده‌ترین بخش فعّالیّت مال بنگاه‌های متوسّط و کوچک است ــ ضربه نخورد؟ این مدیریّت لازم دارد ؛ این یکی از کارهای مهمّی است که البتّه متولّی اصلی‌اش بانک مرکزی است ؛ کار را باید جوری مدیریّت کنند که این‌جور نباشد که حالا همین سهم محدود منابعی را که بنا است بانک‌ها بدهند، شرکتهای دولتی بیایند بردارند ببرند یا شرکتهای خاص ــ شرکتهایی که افرادش زرنگ‌ترند، دست‌وپادارترند، ارتباطات بیشتری دارند ــ بردارند ببرند ؛ این‌جور نباشد. این مدیریّت لازم دارد ؛ یعنی رعایت عدالت به معنای واقعی کلمه اینجا لازم است.

اگر ان‌شاءالله اینها رعایت بشود، به نظر من ظرفیّت ما در زمینه‌ی پیشرفت اقتصادی خیلی بالا است ؛ به معنای حقیقی کلمه، ظرفیّت ما خیلی بالا است. کشور ما واقعاً کشور ثروتمندی است ؛ هم ثروت طبیعی داریم، هم ثروت انسانی داریم، هم ارتباط بین دولت و ملّت داریم. دولت باید کمک کند. یکی از کمکهایی که دولت میتواند بکند، در زمینه‌ی صادرات و بازارهای خارجی است. کارهایی که شرکتهای مهمّ دنیا و بنگاه‌های بزرگ دنیا میکنند، به پشتوانه‌ی دولتهایشان میکنند ؛ دولتها به آنها کمک میکنند، راه را باز میکنند ؛ [اگر] مشکلی برایشان پیدا بشود ــ چه مشکل حقوقی، چه مشکل مالی ــ به آنها کمک میکنند. یکی از کارهایی که دولت باید بکند همین است ؛ یعنی دیپلماسی اقتصادی کار مشترکی است که یک بخشش مربوط به بخش خصوصی اقتصادی است، یک بخشش مربوط به دستگاه رسمی دیپلماسی کشور است که بایستی این قضیّه را دنبال کند.

به هر حال، از وضعی که فعلاً در این زمینه‌ی بخش خصوصی دارد پیش میرود، من خرسندم و راضی هستم ؛ باید تلاش بیشتری انجام بگیرد و بخش خصوصی و سرمایه‌گذاران و کارآفرینان کشور بتوانند برای آینده‌ی کشور، برای پیشرفت اقتصادی کشور، واقعاً نقش ایفا کنند و ان‌شاءالله اوضاع اقتصادی را به سامان برسانند.

ما البتّه مشکلات خارجی داریم، تحریم داریم، دشمنی‌های گوناگون داریم، امّا همینها هم میتواند برای ما فرصت بشود. دیروز یکی از آقایانی که در نمایشگاه بود، به من گفت که ما را تحریم کردند، ما توانستیم به خودکفایی برسیم ؛ ما را تهدید کردند، توانستیم به امنیّت برسیم. این نکته‌ی درستی است ؛ اگرچه تحریم ضربه‌زننده است و بدون تردید مشکل‌درست‌کن است، امّا از آن به عنوان یک فرصت هم میشود استفاده کرد ؛ همین‌طور که کشور ما، جوانهای ما، مردم ما، فعّالان اقتصادی ما در یک جاهایی استفاده کردند و پیشرفت علمی پیدا کردیم. اگر به ما سلاح میفروختند، ما امروز در باب تسلیحات به اینجایی که رسیده‌ایم نمیرسیدیم. اگر ماهواره‌های ما را از فضا یکی‌یکی جدا نمیکردند و ما را از ماهواره‌ی فضائی محروم نمیکردند، ما امروز مثلاً فرض کنید که «ماهواره‌ی ثریّا» را به فضا نمیفرستادیم ؛ یعنی دیگر احتیاج نداشتیم، آنجا بود. آن تحریم موجب شد که ما بتوانیم این کارها را انجام بدهیم. ان‌شاءالله بتوانیم از این فرصتها روزبه‌روز و بیش‌ازپیش استفاده کنیم. خداوند ان‌شاءالله به شماها توفیق بدهد. من برای شماها دعا هم خواهم کرد.

والسّلام علیکم و رحمة الله و برکاته

۱) در ابتدای این دیدار، دوازده نفر از فعّالان عرصه‌های تولید و اقتصاد، به بیان آخرین دستاوردها، پیشنهادها و نکات خود پرداختند.
۲) بازدید از نمایشگاه توانمندی‌های تولید داخلی در حسینیّه‌ی امام خمینی (۱۴۰۲/۱۱/۹)
۳) سوره‌ی نحل، بخشی از آیه‌ی ۵۳ ؛ «و هر نعمتی که دارید از خدا است ...»
۴) بیانات در دیدار کارآفرینان، تولیدکنندگان و دانش‌بنیان‌ها (۱۴۰۱/۱۱/۱۰)

۵) ابلاغ سیاستهای کلّی اصل ۴۴ قانون اساسی (۱۳۸۴/۳/۱)
۶) آقای محمّدعلی رستگار (رئیس هیئت‌مدیره‌ی شرکت تأمین سرمایه‌ی بانک مسکن، فعّال حوزه‌ی مالی و سرمایه‌گذاری)